

ВОЛИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ЛЮШУК Катерина Юріївна

УДК 37.02:371.3'001.76+377

**ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ НАУКОВО-ПРИРОДНИЧИХ
ДИСЦИПЛІН У МЕДИЧНИХ КОЛЕДЖАХ**

13.00.09 – „Теорія навчання”

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Луцьк – 2005

Дисертацією є рукопис.
Робота виконана у Волинському державному університеті імені Лесі Українки,
Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Лісова Світлана Валеріївна,
Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені С.Дем'янчука,
директор Інституту педагогічної освіти.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Завгородня Тетяна Костянтинівна,
Прикарпатський національний університет
імені В.Стефаника, завідувач кафедри історії педагогіки

кандидат педагогічних наук, доцент
Остапівський Ігор Євгенович,
Волинський державний університет імені Лесі
Українки, доцент кафедри соціальної педагогіки.

Провідна установа: Ужгородський національний університет,
кафедра педагогіки і психології,
Міністерство освіти і науки України,
м. Ужгород.

Захист відбудеться 23 грудня 2005 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К32.051.04 у Волинському державному університеті імені Лесі Українки за адресою: 43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 30.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Волинського державного університету імені Лесі Українки за адресою: 43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 30а.

Автореферат розісланий 23 листопада 2005 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.С.Петрович

Загальна характеристика роботи

Актуальність дослідження. Динаміка соціально-економічного розвитку України, детермінована особливостями людського фактору, характером культури попередніх поколінь, актуалізувала проблему інтенсивного пошуку і впровадження педагогічно-інноваційних технологій, які забезпечують передачу позитивного соціального досвіду у загальноосвітній підготовці студента медичного коледжу і впливають на ефективність діяльності вищої базової школи.

Підготовка студента медичного коледжу як діяльної, творчої особистості з високим адаптаційним потенціалом, фахівця зі сформованими професійно-інтелектуальними, духовними, соціальними позиціями обумовлює необхідність організації навчально-виховного середовища на засадах інноваційно-педагогічної діяльності. Удосконалення роботи вищих базових навчальних закладів України передбачає впровадження у педагогічний процес нових концепцій та інновацій дидактично-технологічної підготовки фахівців, обґрунтоване використання результатів науково-педагогічних досліджень. Розвиток педагогічно-інноваційних технологій в умовах медичного коледжу відбувається інтегративно з трансформацією, модернізацією ідей вивчення науково-природничих дисциплін та окремих напрямів професійної підготовки, у їх тісному взаємозв'язку з новітнім інформаційним забезпеченням.

Сучасні навчальні заклади звертаються до використання інноваційних технологій у процесі дидактично-технологічної підготовки як до інструментарію двох протилежних аспектів – соціалізації та індивідуалізації майбутнього медичного працівника. У матеріалах нормативно-правової бази, зокрема у Законі України „Про вищу освіту”, у “Національній доктрині розвитку освіти” розкрито стратегію держави щодо розбудови національної системи освіти, адаптації її до умов соціально-орієнтованої економіки, трансформації та інтеграції у європейське та світове співтовариство у відповідності до вимог Болонського процесу.

У дослідженні дидактично-технологічна підготовка майбутнього медичного працівника виступає імперативом як формування узагальненої моделі сучасного фахівця, так і набуття ним специфічно-рольових знань. Саме такий розгляд проблеми диктує пошуки та впровадження інноваційних технологій. При цьому дидактична система медичного коледжу виконує одночасно завдання становлення медика як особистості і як суб'єкта професійної діяльності. Проблема професійного мислення у контексті загального інтелектуального розвитку особистості, розв'язання завдань загальної освіти студентів медичного коледжу вимагає акцентування уваги дослідників на питанні дидактично-технологічної підготовки майбутніх фахівців як складника професійної освіти. Необхідність дослідження інноваційних підходів до дидактично-технологічної підготовки майбутнього медичного працівника, врахування основних компонентів впливу на їх реалізацію –

одна з актуальних проблем сучасної педагогічної науки і практики, що потребує всебічного і уважного вивчення.

У педагогічній науці ще недостатньо досліджена проблема організації професійно-творчої діяльності викладачів медичних коледжів в умовах інформатизації освіти, зокрема, питання розробки інноваційних ідей, осмислення їхнього впливу на професійне мислення творчої особистості студента, використання новітніх інноваційних аспектів у дидактично-технологічній підготовці майбутніх спеціалістів. Аналіз науково-теоретичних джерел з проблеми розвитку технологій професійної підготовки у медичних закладах свідчить про недостатність їх використання у реальній педагогічній практиці, про неоднозначне розуміння вченими і практиками цього важливого питання.

Ми виявили, що на сьогодні педагогічною наукою нагромаджений певний досвід вивчення та впровадження педагогічних технологій в навчально-виховний процес вищих закладів освіти. В історико-філософському аспекті дану проблему розглядали В.П.Андрущенко, І.А.Зязюн, В.Г.Кремінь, В.І.Луговий, О.В.Сухомлинська, В.Д.Шадріков та інші.

Слід зазначити, що проблема професійної освіти з урахуванням ефективності використання технологій дидактично-технологічної підготовки студентів привертала увагу таких науковців як А.І.Бублик, П.Н.Ісаєва, Л.Д.Карпишова, Р.М.Лотовська, А.А.Миролюб, Л.О.Михайлов, О.І.Моїсеєнко, Т.Н.Нікуліна, В.К.Розов, Н.К.Скляренко, І.О.Смолук та ін.

Теоретичні основи дидактично-технологічної підготовки майбутніх спеціалістів з урахуванням їх потенційних можливостей щодо засвоєння загальноосвітніх знань розглядалися суміжно з іншими завданнями С.А.Абдоковим, С.Г.Гасіним, В.О.Кан-Каликом, В.А.Козаковим, М.С.Комаровим, Л.Н.Малишком, Ю.П.Платоновим, І.Ф.Прокопенком, І.А.Сасовою, Г.М.Терещенком.

Загальні психолого-педагогічні аспекти основ управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів, що є визначальним в системі дидактично-технологічної підготовки, досліджували вчені Б.Г.Ананьєв, В.К.Буряк, І.Д.Бех, П.Я.Гальперін, С.У.Гончаренко, М.Б.Євтух, А.О.Кірсанов, Ю.А.Конаршевський, Н.В.Кузьміна, В.І.Лозова, С.Д.Максименко, М.І.Шкіль, М.Д.Ярмаченко та ін.

Великий інтерес для нашого наукового пошуку становлять праці сучасних авторів США, які розглядали основні концепції професійної підготовки, зокрема, проблеми “розкриття власних цінностей” (Л.І.Расс, С.Б.Сайман, Г.Кірченбаум), аспекти “морального розвитку” (Л.Колберг, М.Прат, К.П.Скот, В.Хантер), засади “виховання характеру” (Дж.С.Беннінг, Д.Віадеро, І.А.Вінн, В.Дж.Гатчінз), у яких аналізуються особливості їх підходів.

Названі дослідження не вичерпують основ використання дидактично-технологічної підготовки медичних працівників у сучасному вищому навчальному закладі. Окремі з них

окреслені лише побіжно, на периферії розгляду інших аспектів, де приділяється певна увага конкретизації завдань означеної проблеми.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю подолання суперечностей, які є у сучасному навчальному процесі медичних закладів. Воно можливе за умов забезпечення динаміки та удосконалення педагогічних технологій у загальноосвітній підготовці студентів, що складає основу стратегічних завдань розбудови та ефективної діяльності вищих навчальних закладів України. Окреслений стан проблеми та неоднозначність її вивчення зумовили вибір теми дисертаційного дослідження *„Дидактичні засади застосування інноваційних педагогічних технологій у процесі вивчення науково-природничих дисциплін у медичних коледжах”*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження розглядається у системі відповідного наукового напрямку Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти і виконано як складник комплексного аспекту „Сучасні педагогічні технології” кафедри педагогіки та психології (РК №0198U000147). Тему узгоджено у Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології Президії АПН України (протокол №6 від 14.06.2005р.).

Об'єкт дослідження – процес реалізації інноваційних педагогічних технологій.

Предмет дослідження – дидактичні засади, методи, прийоми вивчення науково-природничих дисциплін у навчальній діяльності студентів медичних коледжів.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні використання інноваційних технологій та експериментальній перевірці впливу дидактичних умов на ефективність їх функціонування в процесі вивчення науково-природничих дисциплін в медичних коледжах.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що технологія засвоєння науково-природничих знань зумовлює необхідність обґрунтування системи використання інноваційних технологій у медичному коледжі, та розглядається нами як інтегрована закономірність, що передбачає єдність основних компонентів: освітніх, розвивальних, дидактичних, які впливають на інтегрований розвиток науково-природничих та професійних знань у навчально-пізнавальній діяльності.

Відповідно до предмета, мети, гіпотези дисертаційної роботи були сформульовані такі **завдання**:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці.
2. Розкрити сутність інноваційних педагогічних технологій, визначити їх роль у загальноосвітній підготовці студентів – медиків.
3. Розробити та науково обґрунтувати модель технології загальноосвітньої підготовки студента медичного коледжу.

4. На основі експериментальної перевірки розробити методичні рекомендації для викладачів щодо впровадження в практику роботи медичних коледжів засад інноваційних технологій у процесі загальноосвітньої підготовки студентів.

Методологічною основою дослідження є положення теорії пізнання; сучасні філософські, соціологічні, педагогічні, психологічні концепції про сутність розвитку особистості, детермінованість її поведінки зовнішніми і внутрішніми факторами; ідеї про провідну роль педагогічної діяльності у професійній дидактично-технологічній підготовці; дослідження спілкування як особливого виду технології у навчальному процесі; філософське вчення про єдність закономірностей, взаємовпливів і взаємозалежностей явищ об'єктивної дійсності; провідні ідеї педагогічної інноватики як інтегрованої галузі наукових знань, що дає цілісне бачення сутності найбільш загальних дидактично-технологічних проблем.

Для досягнення визначеної у дисертації мети і розв'язання поставлених завдань використовувався комплекс **методів** дослідження: теоретичних (аналіз філософської, психолого-педагогічної, методичної літератури з проблеми дослідження; моделювання; вивчення, узагальнення і порівняльний аналіз педагогічного досвіду), емпіричних (спостереження, аналіз, анкетування, тестування, інтерв'ю), педагогічного експерименту (констатуючого та формуючого), статистичної обробки кількісних показників.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилась на базі медичних коледжів та медичних училищ Волинської та Львівської областей. У експериментальній роботі брали участь 427 студентів, 219 випускників медичних закладів, 37 викладачів вищих навчальних закладів.

Дослідження здійснювалося у три етапи.

На першому етапі (2000-2001 рр.) – підготовчому – проводився теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури з теми дослідження, вивчались історичні аспекти проблеми, стан її розробленості в наукових працях зарубіжних вчених. Визначалися об'єкт, предмет дослідження, конкретизувалися його завдання. Розроблено методiku експериментальної роботи. Здійснювалось спостереження за розвитком навчального процесу у медичних закладах освіти, проводилося анкетування, тестування респондентів, яким було охоплено 117 чоловік.

На другому етапі (2001-2003 рр.) – пошуково-експериментальному – проводилась дослідно-експериментальна робота у відповідності з розробленою методикою дослідження. Було визначено роль передбачених в експерименті умов та науково-методичних прийомів, які впливають на рівень та якість технології засвоєння науково-природничих знань студентами медичного коледжу.

На третьому етапі (2003-2005 рр.) – здійснено узагальнення результатів дослідження, удосконалення розробленої нами методики проведення експериментальної роботи з питань

динаміки технологій засвоєння науково-природничих знань випускниками медичного коледжу. Застосовано метод моделювання, який сприяв реалізації рейтингової системи, розвитку логічного мислення студентів, обґрунтуванню суті вивчення технологій засвоєння науково-природничих знань, окремих явищ загальної освіти, тенденцій та закономірностей професійної підготовки майбутніх медичних працівників. Проводилась статистична обробка результатів дослідження. Оформлено результати наукового пошуку, визначено перспективу подальших досліджень.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що теоретично узагальнено методологічні підходи – історико-філософський, системний, проблемний та прогностичний – до інтеграції знань про загальноосвітню підготовку студентів на основі обґрунтованого аналізу філософських, загальнонаукових, логіко-психологічних передумов впровадження інноваційних технологій в системі професійної підготовки майбутнього медика. Обґрунтовано зміст дидактичної технології у навчально-виховному процесі як галузі наукового знання, що досліджує сутність, закономірності та здійснення загальноосвітньої підготовки студентів у медичному коледжі.

Теоретичне значення дослідження полягає у виявленні ролі основних компонентів дидактично-технологічної підготовки студентів, їх діалектичного взаємозв'язку і взаємозумовленості, об'єктивного стану, тенденцій сучасного розвитку та розкритті змісту поняття „педагогічно-інноваційні технології освіти”; теоретичному обґрунтуванні мети, сутності, принципів, новітніх засад загальноосвітньої підготовки студента медичного коледжу; обґрунтуванні технологічного підходу до процесу формування у майбутніх медиків ґрунтовних науково-природничих знань та засобів ефективної управлінської діяльності викладачів медичного коледжу у реалізації навчального процесу.

Практичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні основних шляхів реалізації загальноосвітньої підготовки медиків у вищому навчальному закладі, які впливатимуть на формування професійного мислення студентів через наукову організацію навчально-пізнавальної та культурологічної діяльності, підвищення ролі нових педагогічних технологій, що спрямовані на розвиток організаційно-фахових якостей студентів медичного коледжу. У процесі науково-пошукової роботи були вироблені конкретні науково-методичні рекомендації щодо впровадження в практику роботи медичних коледжів засад інноваційних технологій. Розроблено посібник з нестандартних занять з хімії для викладачів медичних коледжів і вчителів загальноосвітніх шкіл, практикум з методичними рекомендаціями для проведення лабораторних занять з аналітичної хімії, курс лекцій з теоретичних основ аналітичної хімії для студентів медичних коледжів. Здійснено ознайомлення широкого загалу викладачів вищих навчальних закладів України з ідеями науково-природничої підготовки студентів.

Практичні рекомендації щодо впровадження інноваційних педагогічних технологій у процесі вивчення науково-природничих дисциплін використовувалися викладачами Луцького

базового медичного коледжу (довідка №01/192 від 14.10.2005р.), Ківецівського медичного училища (довідка №01-06/154 від 25.10.2005р.), Луцької філії ТзОВ медичного коледжу „Монада” (довідка №492 від 26.10.2005р), під час роботи курсів підвищення кваліфікації вчителів при Волинському інституті післядипломної педагогічної освіти (довідка № 01-267/27 від 20.10.2005р).

Вірогідність отриманих результатів дослідження забезпечується використанням *аналітичних методів* (доведення результату через логічні перетворення), опорою на фахові наукові розробки і загальноновизнані філософські, загальнонаукові, психолого-педагогічні концепції, класичні основи педагогічних технологій, добором відповідного комплексу дослідницьких методів, використанням *експериментальних методів* (відтворення моделі на практиці та порівняння теоретичних і експериментальних результатів, коректною кількісною та якісною обробкою емпіричних даних, репрезентативністю вибірки), а також *підтвердженням практикою* (збігом обґрунтованих теоретичних положень з практичними ситуаціями) та позитивними наслідками результатів дослідження.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження щодо використання інноваційних педагогічних технологій у процесі засвоєння науково-природничих знань студентами медичних коледжів обговорювались на засіданнях циклової комісії фармацевтичних і хімічних дисциплін, педрадах Луцького базового медичного коледжу, кафедри педагогіки Волинського державного університету ім. Лесі Українки, доповідались на Всеукраїнській науковій конференції “Стан та перспективи шкільної хімічної освіти” (5-6 жовтня 2005 року) м. Суми, на звітних науково-практичних конференціях викладачів Волинського державного університету імені Лесі Українки (квітень 2004р., квітень 2005р., м. Луцьк), на методичних об’єднаннях та семінарах, які проводились на базі Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти.

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження опубліковані в 7 наукових і науково-методичних працях, з них 4 у фахових виданнях.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків (обсяг основного тексту – 172 сторінки), списку використаних джерел (240 найменувань, з них англійською мовою - 10) та додатків. У роботі подано 13 таблиць на 13 сторінках, 2 рисунки, 1 схему на 3 сторінках. Повний обсяг дисертації – 220 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної проблеми, визначено об’єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу дослідження, розкрито його методологічні та теоретичні основи, висвітлено наукову новизну та практичне значення роботи, особистий внесок автора; дано характеристику використаним методам та етапам експериментальної роботи; подано відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі – “Теоретичні засади інноваційно-педагогічних технологій навчання особистості” дається аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження; узагальнюються дидактичні аспекти інноваційних технологій у процесі засвоєння науково-природничих знань; обґрунтовується стан використання інтенсивних освітніх технологій у навчально-пізнавальному процесі медичного коледжу; досліджується роль рефлексивно-інноваційних технологій у реалізації завдань професійної підготовки особистості у медичному коледжі.

На основі вивчення праць сучасних зарубіжних і вітчизняних вчених (К.Ангеловські, Х.Барнет, Н.Грос, У.Кінгстон, М.В.Кларін, В.П.Беспалько, К.І.Бондарєва, О.Г.Козлова, А.С.Нісімчук, О.В.Попова, В.А.Сластьонін та ін.) з’ясовано, що впровадження інноваційних технологій навчання потребує як науково-теоретичного обґрунтування, так і конструктивно-технологічних розробок. Саме в аспекті розв’язання означених завдань актуалізується дидактичний принцип свідомості у навчанні, правомірність якого підтверджують сучасні наукові дослідження і педагогічна практика.

Вихідна позиція нашого дослідницького пошуку полягає в тому, що формування науково-природничих знань студентів медичного коледжу здійснюється в контексті нової освітньої парадигми, що базується на обґрунтуванні ролі свідомості і сприяє створенню теоретичної моделі навчання, яка здатна прийняти до уваги світогляд особистості у пізнавальному процесі.

Реалізація дидактичного принципу свідомості навчання передбачає чітке розуміння студентами медичного коледжу його цілей, активне і творче засвоєння фактів, визначень, законів, глибоке осмислення висновків, узагальнень, уміння правильно висловити свої думки й самостійно користуватися здобутими знаннями на практиці. Свідомо засвоєні у процесі мисленнєвої або мисленнєво-практичної діяльності знання перетворюються у переконання студентів, які є визначальними елементами їх світогляду та орієнтирами у їх життєдіяльності.

У дослідженні підтверджено, що свідоме ставлення особистості до навчання реалізується за допомогою осмислення власних дій та їх результатів відповідно до цілей і мотивів учіння, характеризується оволодінням прийомами розумової діяльності, сприяє формуванню самосвідомості, самооцінки студентів, вихованню вольових якостей, навичок самоконтролю, організації розумової праці, розвитку пізнавальних інтересів тощо.

У ході наукового пошуку ми вивчали роль інтенсивних освітніх технологій у навчальному процесі сучасного медичного коледжу. З’ясовано, що знання в досвіді людства стрімко зростають як в плані приросту абсолютного обсягу, так і в плані їх поглиблення. В той же час терміни навчання у ВНЗ внаслідок низки об’єктивних причин (матеріальні витрати суспільства, фізіологічні та психологічні періоди в розвитку людини та ін.) мають тенденцію до стабілізації. Отож, у

дисертаційній роботі доводиться необхідність активного пошуку шляхів і способів інтенсифікації процесу навчання.

У дослідженні ми виходили з того, що процес навчання двоєдиний: з одного боку, він породжує педагогічне середовище, є для нього стрижнем, який об'єднує в єдине ціле усі його різноякісні компоненти, а з іншого – процес навчання є функцією системних характеристик педагогічного середовища, його властивостей, що виникають у результаті руху середовища у часовому просторі. Під педагогічним середовищем ми розуміємо системну освіту, що генерується учасниками процесу навчання, яка пронизана специфічними, характерними саме для цієї освіти взаємодіями, до складу якої входять: а) система загальноосвітніх знань, умінь та навичок; б) пізнавальний та культурний потенціал особистості; в) форми та методи самостійної роботи.

У ході констатуючого експерименту встановлено, що дидактичні системи “навчальна ситуація”, з яких складається процес навчання, включають: зміст навчання (навчальне завдання), системи взаємодій викладача та студентів, дії (внутрішні і зовнішні) студентів і викладача, педагогічне середовище. Доведено, що процес навчання – це цілісна сукупність навчальних ситуацій, які поступово змінюють одна одну в часі, вирішення яких і передбачає цілеспрямоване здійснення і закріплення змін у знаннях студентів (включаючи сферу розумових та практичних дій), у їхніх установах, поведінці та розвитку. Ми врахували, що на загальноосвітній розвиток студента медичного коледжу впливають сучасні державні стандарти освіти.

Визначено, що оскільки процес навчання, як нелінійний, має властивість до розгалуження на підпроцеси (процеси діяльності – викладання і учіння; психічні процеси – розумові, мотиваційні, емоційні; процеси самоорганізації і саморегуляції та ін.), то в контексті інтенсивних освітніх технологій особливий інтерес викликають ті механізми дидактичного процесу, впливаючи на які можна досягти суттєвого підвищення ефективності та якості науково-природничої та фахової підготовки студентів.

У ході дослідження з'ясовано, що до істотних положень, які визначають сутність інтенсивних освітніх технологій у медичному коледжі, відносяться: а) інтенсифікація навчання по суті полягає в ефективності загальноосвітньої підготовки особистості; б) до провідних факторів інтенсифікації процесу навчання належать: система принципів процесу навчання, структура і зміст навчального матеріалу професійного спрямування, організаційна структура процесу навчання, методи і засоби навчання, інтегративні фактори педагогічного середовища; в) якісні і кількісні характеристики процесу навчання базуються на оцінках продуктивності пізнавальної діяльності студентів; г) комплексний підхід до інтенсифікації процесу навчання пов'язаний з проблемою оптимізації цього процесу як цілісної системи.

Проводячи науково-дослідну роботу ми переконалися, що організація процесу навчання у суворій відповідності з системою його принципів є необхідною умовою інтенсифікації цього

процесу. Сформульована в цьому твердженні закономірність означає, що порушення вимог будь-якого з названих вище принципів не тільки виключає можливість інтенсифікації навчання, але й робить сам процес навчання щонайменше неповноцінним, який не дозволяє досягти мети навчання.

Нами виявлено, що структура процесу засвоєння студентами медичного коледжу логіко-інформаційного матеріалу включає чотири фази: 1) фаза сприйняття і розуміння – отримання інформації, селективне сприйняття, розуміння, короткочасне запам'ятовування; 2) фаза осмислення та запам'ятовування – включення інформації до системи знань, яка склалася, і переведення у довгочасну пам'ять; 3) фаза застосування - пошук, відтворення, практичне використання; 4) фаза контролю - контроль здійснюється паралельно першим трьома фазам.

Встановлено, що коли завдання з хімії має проблемний характер, структура засвоєння студентами змісту навчального матеріалу дещо інша: 1) фаза сприйняття матеріалу та його попереднього аналізу; 2) фаза вироблення інструментальної гіпотези вирішення проблеми; 3) фаза перевірки гіпотези та її корекція; 4) фаза узагальнення способу дії; 5) фаза переносу узагальненого способу дії на клас ізоморфних проблемних завдань. У даному випадку пари операцій сприйняття – розуміння та осмислення – запам'ятовування реалізуються в процесі проходження відповідно фаз 1-3 та 3-5.

Аналіз розумової діяльності студентів у процесі вирішення проблемних науково-природничих завдань дає підстави вважати, що в цьому процесі використовуються складні інтегровані системи розумових дій. Під інтегрованою системою дій розуміємо не просто велику кількість відомих людині базових розумових операцій (абстрагування, узагальнення, впорядкування тощо), а деяку нову складну розумову дію, яка включає в якості елементів, зокрема і базові.

Ефективна організація системи контролю за навчальним процесом у медичному коледжі передбачає якісну реалізацію викладачем положень нормативних документів, які регламентують навчально-пізнавальну діяльність студентів, та методичне забезпечення навчання, що сприяє своєчасному усуненню і попередженню недоліків у процесі засвоєння знань майбутніми медиками та посиленню їх відповідальності за результати навчальної роботи.

У ході науково-пошукового дослідження встановлено, що основні компоненти рефлексивно-інноваційних технологій у загальноосвітній та професійній підготовці студентів можна розділити на такі етапи: а) етап пошуку нових ідей, що можуть бути впроваджені у навчальний процес; б) етап формування нововведень у процес засвоєння знань студентами медичного коледжу; в) етап реалізації нововведення у ході вивчення програмового матеріалу; г) етап закріплення нововведення у пізнавальній діяльності.

У другому розділі – „Реалізація дидактичних технологій у процесі навчально-пізнавальної діяльності студентів” висвітлено використання змісту особистісно орієнтованих технологій у процесі констатуючого експерименту; узагальнено результати констатуючого експерименту у дослідженні динаміки навчального процесу; подано особливості наукового пошуку ролі компонентів навчальної діяльності у процесі засвоєння науково-природничих знань.

Ми виходили з того, що сучасна освіта у медичному коледжі забезпечує суб’єктивний розвиток та саморозвиток особистості майбутнього медика, здатного не тільки обслуговувати існуючі медичні технології, але й виходити за межі нормативної діяльності, здійснювати інноваційні процеси творчості в широкому розумінні. Ця стратегія втілюється в принциповій спрямованості змісту й форм навчального процесу медичних коледжів, що складає пріоритет особистісно орієнтованих технологій інноваційної освіти.

У ході констатуючого експерименту виявлено, що сучасна наукова думка не дає однозначної й аргументованої відповіді на питання про сутність дидактичних умов, які забезпечують процес розробки і впровадження особистісно орієнтованих технологій в систему загальноосвітньої підготовки студентів. Отримані дані проведеного контент-аналізу дозволяють стверджувати, що в основу розробки особистісно орієнтованих інноваційних технологій управління навчальним процесом повинен бути покладений діалогічний підхід, який визначав би суб’єктивну взаємодію і збільшення ступеня свободи учасників навчального процесу, самоактуалізацію і самопрезентацію особистості майбутнього медичного працівника. Технології цього типу передбачають перетворення суперпозиції викладача і субординізованої позиції студента на особистісно рівноправні стани. Таке перетворення пов’язане з тим, що викладач не стільки вчить і виховує, скільки актуалізує, стимулює студента до загального й професійного розвитку, створює умови для його самостійного руху у засвоєнні науково-природничих знань.

Встановлено, що ступінь ефективності особистісно орієнтованих інноваційних технологій управління навчальним процесом істотно залежить від того, як повно представлена в них особистість у її різноманітній суб’єктивності, чи враховані її психологічні особливості, які перспективи їхнього розвитку і згасання.

Отож, в дисертаційній роботі стверджується, що пріоритет суб’єктивно-сміслового навчання у порівнянні з інформаційним, спрямованість на формування у студентів медичних коледжів ґрунтовних науково-природничих знань, неупереджене подання кількох суб’єктивних картин світу на відміну від однозначних “програмних” уявлень, діагностика особистісного розвитку студента, ситуаційне проектування, смислопошуковий діалог, включення навчальних завдань науково-природничого характеру у контекст життєвих проблем складають основу дидактичних аспектів інноваційних технологій навчання студентів медичних коледжів.

Персоналізація і діалогізація загальноосвітньої підготовки студентів медичного коледжу – це повернення до “парної педагогіки”, оскільки вони спираються на застосування цілої системи форм співробітництва. Підтверджено, що при їх впровадженні повинна зберігатися певна послідовність, динаміка: від максимальної допомоги викладача студентам у вирішенні навчальних завдань до поступового зростання їхньої власної активності, до повної саморегуляції навчання і утвердження відносин партнерства між ними. Перебудова форм співробітництва, пов’язана зі зміною позицій педагога і студента, приводить до можливості самозміни суб’єкта навчання, який здійснює шлях саморозвитку у процесі засвоєння науково-природничих знань.

Для обґрунтування нових технологій навчання у медичному коледжі проведено констатуючий експеримент щодо перевірки ефективності традиційних навчальних систем. Застосовувався коефіцієнт продуктивної навчальної діяльності студентів як елемент ефективного використання часу, протягом якого майбутні медики включаються у засвоєння науково-природничих знань, умінь і навичок, до всього часу навчального заняття. Встановлено, що коефіцієнт продуктивної навчальної діяльності студентів коливається в межах 0,37-0,50, тобто є резерви для вдосконалення технологій засвоєння науково-природничих знань.

У процесі дослідження використовувався ще один параметр – коефіцієнт безпосереднього учіння студентів на занятті (відношення часу, що відводиться на активне учіння, до всього навчального часу). Проведене дослідження показало, що він не є високим і дорівнює 0,11-0,15.

Реалізуючи методику констатуючого експерименту на підставі вивчення вітчизняних і зарубіжних психолого-педагогічних праць, аналізу практики навчання у медичному коледжі, нами досліджено концептуальні засади розвитку самостійної роботи студентів. Проаналізовано сутність, зміст самостійної роботи студентів та виявлено реальний варіант технології організації самостійної роботи майбутніх медиків в умовах особистісно орієнтованого навчання.

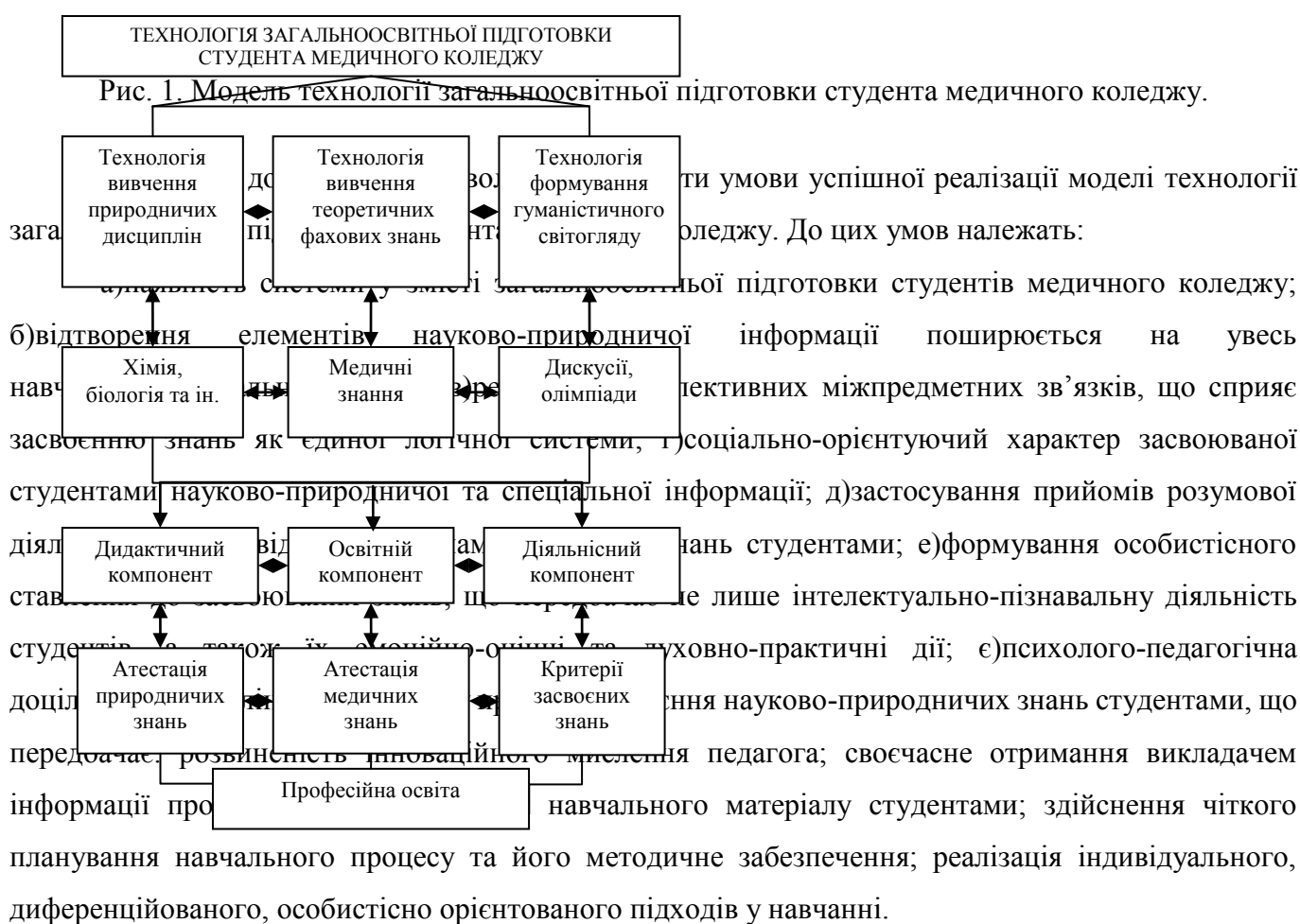
Проведене нами дослідження переконує, що традиційна модель освіти у медичному коледжі не стала надійною базою оновлення навчального процесу, а тому втрачає свою перспективність. Тож на часі необхідність зміни стратегічних, глобальних цілей освіти, перестановки акценту із засвоєння знань спеціаліста на його особистісні якості, які одночасно є і ціллю, і засобами його підготовки до майбутньої професійної діяльності. Проте виявлено, що особистісно орієнтовані технології навчання ще не набули ефективної реальності в навчальному процесі.

Визначено, що технологія навчання виступає як спосіб досягнення найкращого результату у засвоєнні знань за допомогою різних засобів і прийомів. Їх сукупність, педагогічно обґрунтоване, методично вивірене поєднання визначають особливості авторської технології. Особистість викладача, його культура, професіоналізм – це умови ефективного використання будь-якої освітньої технології.

Проведений експеримент засвідчив, що науково-природничі знання студентів медичного коледжу не утворюють цілісної системи їх використання у процесі навчально-пізнавальної діяльності. В результаті проведення констатуючого експерименту виявлено, що важливу роль у підвищенні ефективності засвоєння науково-природничих знань відіграє застосування дидактичних аспектів використання інноваційних технологій у процесі вивчення природничих дисциплін.

У третьому розділі – “Організація проведення дослідження та результати експериментальної роботи” розкрито загальну логіку науково-пошукової діяльності у ході дослідження, доведено ефективність функціонування моделі технології загальноосвітньої підготовки студента медичного коледжу.

На основі результатів формуючого експерименту, вивчення діючих навчальних планів, аналізу реального стану підготовки майбутніх медичних працівників нами розроблено і запропоновано модель технології загальноосвітньої підготовки студента медичного коледжу (рис.1).

Ефективність технології загальноосвітньої підготовки студентів, компонентами якої є вищезазнані дидактичні умови, а також форми, методи і засоби формування знань доводилась шляхом перевірки знань студентів, які визначені критеріями рівнів їх сформованості, а саме:

глибина, усвідомленість, системність, ціннісно-сміслові ставлення, дієвість, міцність, самостійність.

У своєму дослідженні, використовуючи рівні сформованості науково-природничих знань, ми здійснили аналіз вивчення їх об'єктивного прояву в реальній навчально-пізнавальній діяльності студентів медичного коледжу. Одержані дані щодо рівнів сформованості знань подаємо у таблиці 1.

Таблиця 1

Результати рівнів сформованості науково-природничих знань у студентів-медиків

Рівні сформованості науково-природничих знань	На початку дослідницько-експериментальної роботи (в %)	В кінці дослідницько-експериментальної роботи (в %)
високий	9,7	20,9
достатній	54,1	66,7
середній	36,2	12,4

Дані таблиці 1 свідчать про те, що рівні сформованості науково-природничих знань у майбутніх медиків за час нашого дослідження зросли і мають тенденцію до подальшого зростання.

Важливим аспектом реалізації формуючого експерименту було передбачення в ньому диференційованих завдань, які необхідні для системного розвитку пізнавальних інтересів студентів. Нами була розроблена система диференційованих завдань, сформульовано та обгрунтовано загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів медичного коледжу, що давало можливість викладачеві організовувати, спрямовувати, контролювати різнорівневу навчальну діяльність у групах середнього, достатнього, високого рівнів.

Така градація потребувала створення динамічних різнорівневих груп студентів, проведення занять з поєднанням диференційованого та індивідуального підходів до майбутніх медиків у процесі навчання, підготовки диференційованих різнорівневих завдань для атестації (Таблиця 2).

Таблиця 2

Диференційовані завдання і запитання з програми навчального курсу хімії

Тема: Оксиген і Сульфур

Середній рівень (С)	Достатній рівень (Д)	Високий рівень (В)
1.)Закінчіть рівняння реакції, схема якої $\text{NaOH} + \text{SO}_2 \rightarrow \text{Na}_2\text{SO}_4 + \text{H}_2\text{O}$. Вкажіть суму всіх коефіцієнтів. 2.)Із якою речовиною реагує оксид сульфуру (IV)? а) O_2 ; б) H_2O ; в) MgCl_2 ; г) P_2O_5 .	1.)Який об'єм оксиду сульфуру(VI) можна добути при окисненні сірководню масою 34г? 2.)Напишіть рівняння реакцій, за якими можна здійснити такі перетворення $\text{CuS} \rightarrow \text{SO}_2 \rightarrow \text{SO}_3 \rightarrow \text{K}_2\text{SO}_4 \rightarrow \text{BaSO}_4$	1.)Сульфід калію масою 55,3г помістили в розчин сульфатної кислоти, що містить 39,2г кислоти. Який об'єм газу (н. у.) при цьому виділився? 2.)Як із дигідрогенсульфіду одержати сульфат цинку(II)? Напишіть відповідні рівняння реакцій.

У процесі формуючого експерименту виявлено: 76% студентів зазначають, що режим їх навчально-пізнавальної діяльності має стихійний характер, залежить від зовнішніх умов і обставин. Лише у 12 % режим навчально-пізнавальної діяльності визначається особистими планами та інтересами (опитано 283 студенти). Хоча у 14,5% студентів під час сесії відмінні результати навчання, а у 58% – добрі і відмінні, повне задоволення результатами навчання відчують лише 10% студентів, а повне незадоволення – 67%. Такий стан ми пояснюємо тим, що на сьогодні підготовка майбутніх медиків спирається на таку організацію навчального процесу, яка існує поза особистістю студента.

У нашому дослідженні із 14 студентів, які під час сесії отримали оцінку „незадовільно”, усі мали намір в подальшому вчитися і працювати по-новому. У ході бесід з’ясовано, що не було жодного випадку, коли б студент залишився байдужим до своєї долі. У 76% студентів є бажання випробувати себе шляхом подолання труднощів, а практично усі (97,5%) виявили зацікавлене ставлення до ідеї самотворення, самореалізації. Ці результати дають підстави стверджувати, що в організаційній роботі викладача першочерговим завданням виступає надання допомоги кожному студенту у створенні умов для вільного розвитку його особистості. У зв’язку з цим актуальним є питання розробки особистісних стратегій навчання кожного студента. Експеримент показав, що найбільша складність розробки особистісних стратегій навчання виявилась не в підготовці відповідних різнорівневих самотійних робіт, а в необхідності наближення їх до внутрішньоособистісних програм розвитку кожного студента, його можливостей, здібностей, прихованих сил,.

У ході дослідження встановлено, що реалізація особистісних стратегій навчання полягає не лише в забезпеченні послідовності та поступовості виконання самотійних робіт кожним студентом, а й у створенні відповідного навчального середовища.

У процесі експериментальної роботи чітко виявились компоненти навчального середовища: 1) зміст діяльності і технологія її здійснення; 2) умови, в яких відбувається самотійна діяльність студентів; 3) режим діяльності; 4) характер взаємовідносин у групі, вчинки, поведінка, мотиви.

Комплексний вплив компонентів навчального середовища у медичному коледжі, враховуючи самотійну діяльність студентів, був перевірений експериментально. Студенти виконували завдання, які виявляли, в першу чергу, рівень їхньої пізнавальної самотійності. Було встановлено, що пропонувані викладачем завдання зустрічаються студентами з уже сформованими внутрішніми настановами і не приймаються ними без критичної переробки або взагалі відкидаються. До того ж як прийняття, так і відторгнення часто маскуються, й через це їх важко розпізнати. Тому самотійні роботи були такими, які вимагають від студента не просто пригадування знань і застосування їх, а дають йому можливість планувати, проектувати,

організовувати, мотивувати, контролювати, оцінювати, аналізувати свої дії в різноманітних ситуаціях, спираючись на теоретичні знання.

Якісна інтерпретація самостійних робіт показала, що в експериментальних групах, де використовувалась нова дидактична технологія, студенти краще здійснювали різні види діяльності – свідому, інноваційну, саморозвитку. Це дозволяє стверджувати, що в умовах особистісно орієнтованого навчання студент медичного коледжу стає суб'єктом своєї освіти, він самостійно ставить цілі і планує їх досягнення, перетворюючись поступово в активного і творчого суб'єкта власного розвитку і зміни оточуючого його середовища.

У контрольних групах, де застосовувалась традиційна освітня технологія, навчання переважно формує у студентів емпіричний, рецептурний підхід до виконання самостійних робіт. У процесі прийняття рішень багатьом студентам контрольних груп притаманне яскраво виражене прямолінійне використання засвоєних схем. Перебудова або заміна цих схем дається їм досить важко.

Проведена експериментальна перевірка підтвердила, що використання принципу суб'єктності і створення сприятливого педагогічного середовища суттєво вплинуло на підвищення рівня самостійності студентів. В експериментальних групах кількість студентів, які піднялися на вищий рівень самостійності, склала 75,2%, а в контрольних - 41,0%.

Проведена науково-пошукова робота довела, що ефективною особистісно орієнтована технологія навчання буде за умови забезпечення викладачем оптимального управління самостійною роботою студентів, яке передбачає:

- чітке визначення і усвідомлення факторів (зовнішніх і внутрішніх), які впливають на здійснення цього процесу;
- систематичну роботу з метою аналізу досвіду самостійної діяльності студента;
- моделювання самостійної діяльності студента, що включає: цілепокладання і мотивацію діяльності; вибір відповідних відносин між викладачем і студентом; підбір суб'єктивно-доцільних завдань за змістом, формою і методами самостійної роботи;
- регулятивно-коригуючі дії щодо самостійної роботи студента.

При традиційній технології навчання розв'язання даної проблеми часто стає не вирішуваною через намагання викладачів досягти в навчальному процесі стабільності за рахунок організації стійких зв'язків і відносин, а надання студентам права вибору в навчанні ускладнює це завдання.

Запропонований нами авторський варіант педагогічного управління самостійною роботою студентів при вивченні хімії перевірявся експериментально. Було обґрунтовано функції управління (мотиваційну, регулюючу, контролюючу й оцінюючу), реалізація яких розглядалася на всіх етапах самостійної роботи студентів (прийняття самостійної роботи, прогнозування результату, планування самостійної роботи, реалізація особистісних стратегій навчання, підсумковий аналіз та

оцінка самостійної роботи студентів). Це дозволило ефективно здійснити формуючий експеримент у процесі навчально-пізнавальної діяльності студентів медичного коледжу.

На основі результатів експериментального дослідження можна стверджувати, що ефективність запропонованої моделі технології загальноосвітньої підготовки студента медичного коледжу доводиться якісними змінами показників (підвищення рівня) в кожному з її компонентів: освітньому (зріс рівень володіння науково-достовірними природничими знаннями, усвідомлення багатогранності та детермінованості зв'язків природних явищ); дидактичному (освоєння прийомів раціональної організації режиму власної навчально-пізнавальної діяльності, підвищення культури розумової праці); діяльнісному (підвищилася самостійність практичних і розумових дій, психологічна готовність до нового типу мислення та поведінки у навколишньому середовищі).

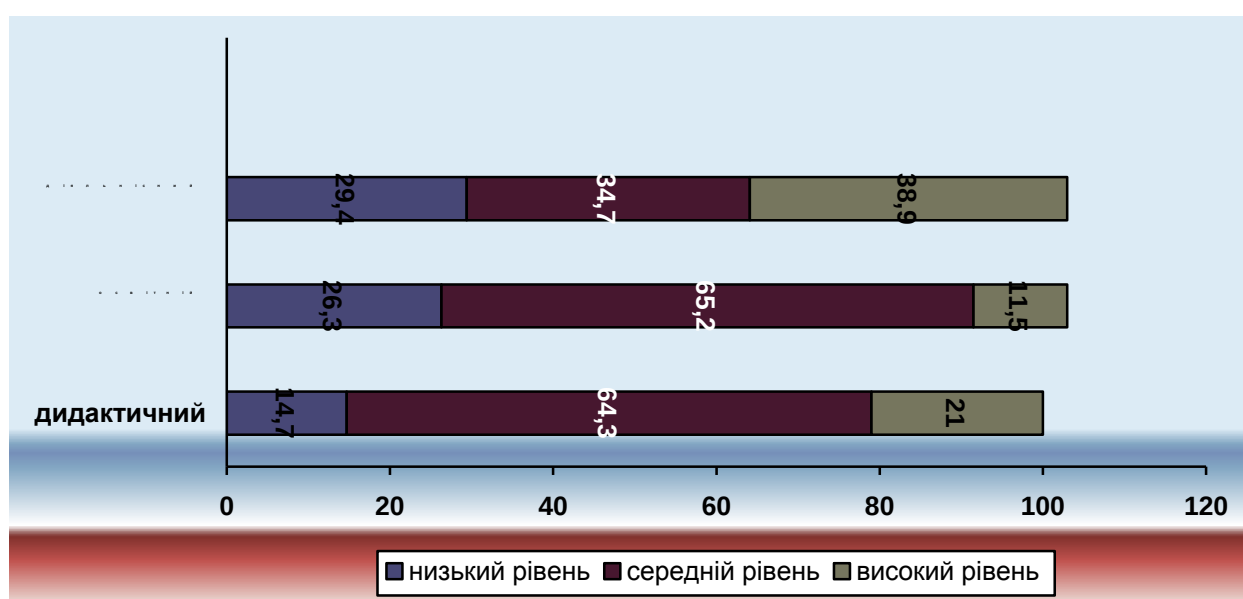

Рис.2 Динаміка компонентних рівнів технології загальноосвітньої підготовки студентів медичного коледжу.

Динаміка змін показників, які простежуються на діаграмі, свідчить, що використання інноваційної педагогічної технології сприяє ефективному вирішенню завдань професійної підготовки студентів-медиків.

Теоретичний аналіз проблеми та результати експериментального дослідження дають підстави для викладу загальних висновків.

ВИСНОВКИ

1. Основні аспекти формування пізнавальних інтересів студентів медичного коледжу є однією з найбільш актуальних проблем у педагогічній теорії і практиці. Історико-філософські засади дозволяють зробити узагальнення, що пізнавальні інтереси характеризуються динамічними взаємозв'язками методологічного, мотиваційного і науково-методичного аспектів навчально-виховного процесу в медичному коледжі, як у часі, так і в просторі. Проведене

дослідження показало: формування у студентів медичного коледжу пізнавального інтересу в процесі вивчення науково-природничих дисциплін не може обмежуватися тільки навчальною діяльністю, воно повинно продовжуватися в процесі самостійної роботи майбутнього медика, яка є важливим аспектом формування логічного мислення та розвитку свідомості випускників коледжу.

2. Дидактично-технологічний аспект притаманний усім компонентам навчально-виховної роботи, яка є сполучною ланкою у засвоєнні науково-природничих знань та професійної освіти, забезпечує науковість, повноту, варіативність, широту та цілісний підхід до реалізації дидактичних умов розвитку пізнавальних інтересів студентів медичного коледжу у процесі вивчення хімії, біології та інших предметів природничого циклу.

3. Інноваційна технологія забезпечує формування інтегральної властивості особистості, яка характеризує її емоційну, інтелектуальну і вольову сфери. За результатами нашого дослідження для реалізації творчого потенціалу студентів медичного коледжу ефективним є використання технологічного принципу навчання, пошукового та дослідницького підходів у самостійній практичній діяльності, тісне поєднання навчального і позанавчального процесів у медичному коледжі при вивченні предметів природничого циклу.

4. Проведене комплексне дослідження підтвердило, що інноваційна технологія навчально-пізнавальної діяльності носить універсальний характер і має значний поліваріантний потенціал. Система навчальної роботи, складовою частиною якої є наукові товариства, дидактичні ігри, забезпечує адекватність педагогічного впливу на студентів медичного коледжу і високу ефективність роботи з метою формування їх пізнавальних інтересів та розвитку нестандартного мислення у процесі вивчення предметів природничого циклу.

5. Реалізація формуючого експерименту довела, що методика ефективного формування пізнавальних інтересів студентів медичного коледжу у здійсненні технології навчально-пізнавальної діяльності має ряд етапів:

а) підготовка студентів, яка забезпечує певний запас знань і умінь, пізнавальних засобів, необхідних для розвитку творчих інтересів студентів медичного коледжу;

б) створення позитивного емоційного ставлення до предметів природничого циклу і до самостійної діяльності, яке є необхідною передумовою формування пізнавального інтересу у реалізації інноваційної технології;

в) організація творчої діяльності, яка пробуджує у студентів пізнавальні потреби та їх активізацію у процесі самостійної пізнавальної діяльності з метою подальшого розвитку творчого мислення;

г) систематична пошукова діяльність викладача, використання доцільних форм і методів інноваційної технології навчання з метою розвитку у студентів стійкого пізнавального інтересу у процесі вивчення предметів природничого циклу.

6. У процесі науково-пошукової роботи виявлено і методично обґрунтовано систему технологічно-дидактичних умов формування пізнавальних інтересів студентів медичного коледжу: зміна вражень за рахунок різноманітних прийомів; емоційно-інтелектуальне нагнітання; створення ситуації раптовості, новизни, романтичності; наявність елементу колективної творчості у процесі вивчення науково-природничих дисциплін.

7. Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено необхідність і важливість удосконалення форм, методів і прийомів інноваційної технології формування пізнавальних інтересів студентів. Показано, що важливе значення мають теоретична, практична, наукова і суспільно корисна форми роботи. Активізація пізнавальної діяльності студентів медичного коледжу здійснюється методом проблемного викладання, частково-пошуковим і дослідницьким методами під час вивчення предметів природничого циклу.

8. Доведено, що формування пізнавальних інтересів є більш ефективним, якщо: організується різноманітна творча діяльність, види якої систематично чергуються; знання виробляються на індуктивно-практичній основі з поступовим залученням елементів дедуктивних міркувань; максимально використовується принцип наочності; реалізуються міжпредметні зв'язки у процесі вивчення предметів природничого циклу.

9. У дослідженні виявлено рівні прояву інтересів студентів у пізнавальній діяльності в їх динамічній системі: споглядальний, споглядально-дійовий, пізнавальний, пізнавально-творчий, теоретичний і теоретично-творчий. Також визначено критерії рівнів сформованості пізнавальних інтересів майбутніх медиків, показники яких розкривають комплексні досягнення в процесі вивчення предметів природничого циклу: позитивний розвиток потреб і мотивів у діяльності студента, розвиток інтелекту, світоглядно цілісне сприйняття оточуючого світу, активна комунікативна діяльність.

10. Експеримент виявив закономірності розвитку у студентів медичного коледжу пізнавальних інтересів за основними технологічно-дидактичними критеріями, довів обґрунтованість розробленої методики використання інноваційної технології, яка ефективніша за традиційну. Запропоновані нами методичні рекомендації можуть бути використані в усіх різноманітних формах при вивченні науково-природничих дисциплін у різних закладах системи вищої освіти, а також у здійсненні подальших досліджень розвитку пізнавальних інтересів студентів.

Основні положення дисертації відображено в таких публікаціях:

1. *Люшук К.Ю.* Психолого-педагогічні аспекти обґрунтування ролі інноваційних технологій у навчанні // Педагогічний пошук: Науково-методичний вісник. – Луцьк, 2004. – № 4 (44). – С.49-52.

2. *Люшук К.Ю.* Узагальнення ролі інтенсивних освітніх технологій у навчальному процесі медичного коледжу // Проблеми педагогічних технологій: Збірник наукових праць. – Луцьк, 2004. – № 2 (27). – С.125-133.

3. *Люшук К.Ю.* Використання рефлексивно-інноваційних технологій у навчальному процесі медичного коледжу // Педагогічні науки: Збірник наукових праць. – Суми: СумДПУ ім. Макаренка, 2005.– С. 140-145.

4. *Люшук К.Ю.* Дослідження ролі інноваційних педагогічних технологій у засвоєнні науково-природничих знань // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: Зб. Наукових праць. Випуск 2. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2005. – С. 103 - 108.

5. *Люшук К.Ю.* Практикум з аналітичної хімії: Методичні рекомендації для проведення практичних занять.- Луцьк: ЛБМК, 2004. - 65 с.

6. *Люшук К.Ю.* Теоретичні основи аналітичної хімії: Курс лекцій.- Луцьк: ЛБМК, 2004.- 91 с.

7. *Люшук К.Ю.* Нестандартні заняття з хімії: Посібник для студентів і вчителів. - Луцьк: ЛБМК, 2005.- 67 с.

Анотація

Люшук К.Ю. „Дидактичні засади застосування інноваційних педагогічних технологій у процесі вивчення науково-природничих дисциплін у медичних коледжах”. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.09 – „Теорія навчання”. – Волинський державний університет імені Лесі Українки. – Луцьк, 2005.

Дисертаційне дослідження присвячено розкриттю проблеми формування науково-природничих знань у майбутніх медичних працівників. Здійснено аналіз понять „педагогічна технологія”, „інноваційна технологія”, „дидактична технологія”, „науково-природничі знання”. Узагальнено сучасні аспекти методологічних основ сучасних освітніх технологій, запропонована структуризація їх запровадження у навчальний процес. Визначено зміст, форми та методи формування науково-природничих знань студентів залежно від особливостей здібностей, якими повинен володіти студент медичного коледжу; теоретично обґрунтовано наукові та дидактичні умови формування науково-природничих знань у процесі використання сучасних педагогічних технологій. Доведено, що підвищення ефективності формування науково-природничих знань у майбутніх медичних працівників сприяє впровадженню експериментальної моделі інноваційної технології формування науково-природничих знань, в якій враховано сучасні концептуальні ідеї організації навчально-пізнавальної діяльності студентів у медичному коледжі.

Ключові слова: педагогічна технологія, інноваційна технологія, дидактична технологія, формування науково-природничих знань, медичний працівник.

Аннотация

Люшук Е.Ю. Дидактические основы внедрения инновационных педагогических технологий в процессе изучения научно-естественных дисциплин в медицинских колледжах. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.09 – „Теория обучения”. – Волынский государственный университет имени Леси Украинки. – Луцк, 2005.

Диссертационное исследование посвящено раскрытию проблемы внедрения инновационных технологий в процесс обучения будущих медицинских работников. Проведен системный анализ понятий: педагогические технологии, инновационные технологии, дидактические технологии, формирование научно-естественных и профессиональных знаний будущих медицинских работников.

Выявлены содержание, формы и методы учебной деятельности студентов медицинского колледжа в зависимости от закономерностей реализации учебно-познавательной деятельности личности. Обосновано, что приобретение научно-естественных знаний студентами медицинского колледжа происходит в процессе таких технологий познания: индивидуально-личностной; интенсивно-образовательной; рефлексивно-инновационной.

Определены компоненты сформированности научно-естественных и профессиональных знаний будущих медицинских работников, к которым относятся: дидактический, образовательный, деятельностный. Соответственно, на почве дидактического познания в процессе усвоения общеобразовательных знаний каждый из этих компонентов формирует важные составляющие компетентности будущего медицинского работника: познавательный интерес, профессиональные способности, научно-естественное мышление.

Теоретически обоснованы научно-методологические основы и условия формирования научно-естественных знаний будущего медицинского работника, определены структурные звенья инновационной технологии подготовки студентов медицинского колледжа, их функции, взаимосвязи, раскрыто содержание основных направлений общеобразовательной и профессиональной подготовки. Они в совокупности обеспечивают эффективность инновационной технологии в процессе познавательной деятельности студентов медицинского колледжа и творческого развития индивидуальных способностей.

Результаты констатирующего эксперимента убедительно доказали, что предложенная система инновационной технологии формирования научно-естественных знаний с использованием

современных методов и подходов обучения является эффективной, ее внедрение не предвидит внесения изменений в учебные планы и программы и предусматривает индивидуальное самоопределение студентов медицинского колледжа на каждом этапе общеобразовательной подготовки.

Доказано, что повышение эффективности формирования научно-естественных знаний будущих медицинских работников в учебной деятельности способствует внедрению экспериментальной модели технологии формирования личности медицинского работника, в которой учтены концептуальные идеи организации дидактического процесса в медицинском колледже.

Рекомендуется использовать результаты исследования как основу для дальнейших дидактических разработок в области общеобразовательной и профессиональной подготовки будущих медицинских работников.

Ключевые слова: педагогические технологии, инновационные технологии, дидактическая технология, формирование научно-естественных знаний, медицинский работник.

Annotation

Lyushuk K.Y. “ Didactic principles of application innovative pedagogical technologies in the process of studying scientific – naturalistic disciplines in medical colleges”. - Manuscript.

Dissertation for obtaining scientific degree of pedagogical sciences with speciality of 13.00.09 -” Training of theory“. – Volhyn State University named after Lesia Ukrainka. Lutsk, 2005.

This dissertation research is dedicated to uncovering of problem of formation general education among the future medical workers. The analysis of such notions as :“pedagogical technology”, ”innovative technology“, “didactical technology”, ”scientific – naturalistic knowledge“ are made. The modern aspects of methodological foundations of modern educational technologies are generalized, structurizing of their establishment in a studying process is suggested. The contents, forms and methods of forming of scientific – naturalistic knowledge of students; depending on peculiarities of abilities, which a student of a medical college must possess are determined ; scientific and didactical conditions of forming general education knowledge in the process of using modern pedagogical technologies are theoretically proved. It is demonstrated, that increasing of efficiency of forming scientific – naturalistic knowledge among the future medical workers assists for introducing of experimental model of innovation technology of forming general education , where the modern conceptual ideas of organization of educational – cognitive students activity at a medical college are taken into account.

The key words: pedagogical technology, innovative technology, didactical technology, forming of scientific – naturalistic knowledge, medical worker.

